

О.І. Конопельник

ФІЗИКА
з основами геофізики

ЛАБОРАТОРНИЙ ПРАКТИКУМ

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
ВСТУП ДО ПРАКТИКУМУ.....	5
Частина I. МЕХАНІКА	8
Лабораторна робота 1 (101). Визначення речовини тіл правильної геометричної форми та розрахунок похибок у разі прямих та непрямих вимірювань.....	9
1.1. Визначення лінійних розмірів штангенциркулем та мікрометром	9
1.2. Визначення маси тіла за допомогою терезів. Правила зважування	13
1.3. Визначення густини тіл	15
Лабораторна робота 2 (111). Перевірка основного закону динаміки обертального руху за допомогою маятника Обербека	18
2.1. Основні закони обертального руху	18
2.2. Вивчення обертального руху на маятнику Обербека	20
Лабораторна робота 3 (113). Дослідження залежності моменту інерції дволанкової системи від її геометричних параметрів 25	25
3.1. Момент інерції. Рух центра мас системи матеріальних точок	25
3.2. Вимірювання моменту інерції дволанкової системи	26
Лабораторна робота 4 (115). Визначення прискорення вільного падіння за допомогою фізичного маятника.....	32
4.1. Коливання. Фізичний та математичний маятники	32
4.2. Визначення прискорення вільного падіння за допомогою оборотного маятника	34
Лабораторна робота 5 (118). Дослідження процесу пружної деформації розтягу дротини	38
5.1. Деформація твердих тіл. Закон Гука.....	38
5.2. Визначення модуля Юнга	42

Лабораторна робота 6 (122). Вивчення вільних та згасальних коливань	46
6.1. Гармонічні коливання. Гармонічний осцилятор	46
6.2. Рівняння вільних, згасальних та вимушених коливань ...	48
6.3. Дослідження вільних та згасальних коливань	51
Частина II. МОЛЕКУЛЯРНА ФІЗИКА	57
Лабораторна робота 7 (208). Визначення коефіцієнта лінійного теплового розширення металу.....	59
7.1. Основи молекулярної будови речовини. Енергія взаємодії молекул речовини. Теплове розширення металів	59
7.2. Визначення коефіцієнта лінійного теплового розширення	64
Лабораторна робота 8 (205). Визначення коефіцієнта поверхневого натягу рідини	68
8.1. Основи молекулярної будови рідини. Поверхневий натяг.....	68
8.2. Змочування. Тиск під викривленою поверхнею рідини ..	71
8.3. Метод відривання кільця для визначення коефіцієнта поверхневого натягу	72
Лабораторна робота 9 (212). Експериментальне визначення сталої адіабати.....	76
9.1. Ідеальний газ. Ізопроцеси.....	76
9.2. Перший принцип термодинаміки. Теплоємність	77
9.3. Визначення співвідношення теплоємностей C_p/C_V	80
Лабораторна робота 10 (214). Визначення вологості повітря за допомогою психрометра Асмана.....	84
10.1. Насичена пара. Вологість повітря	84
10.2. Вимірювання відносної та абсолютної вологості повітря	87
Лабораторна робота 11 (215). Дослідження критичного стану речовини на прикладі ефіру.....	94
11.1. Реальні гази. Рівняння Ван-дер-Ваальса	94
11.2. Визначення критичної температури ефіру	97

Частина III. ЕЛЕКТРИКА	101
Лабораторна робота 12 (303). Експериментальне вивчення залежності опору металу від температури.....	102
12.1. Природа електричного струму в провідниках	102
12.2. Температурна залежність опору провідників.	
Надпровідність	103
12.3. Вимірювання опору за підвищення температури	105
Лабораторна робота 13 (304). Експериментальне вивчення залежності опору напівпровідника від температури	109
13.1. Провідність власних і домішкових напівпровідників..	109
13.2. Залежність опору напівпровідника від температури ...	112
13.3. Вимірювання опору напівпровідника	
під час нагрівання	114
Лабораторна робота 14 (305). Визначення параметрів змінного сигналу за допомогою електронного осцилографа.....	118
14.1. Будова електронно-променевої трубки	118
14.2. Визначення параметрів змінної напруги за допомогою електронного осцилографа.....	120
14.3. Проведення вимірювань за допомогою електронного осцилографа	121
Лабораторна робота 15 (306). Перевірка закону Ома для змінного струму	126
15.1. Індуктивність у колі змінного струму	126
15.2. Ємність у колі змінного струму	127
15.3. Закон Ома. Метод векторних діаграм.....	128
15.4. Експериментальне вивчення кола змінного струму	131
Лабораторна робота 16 (317). Вивчення термоелектричних явищ. Градуювання термопари	141
16.1. Робота виходу електрона з металу. Контактна різниця потенціалів	141
16.2. Природа термоелектричних явищ.....	143
16.3. Експериментальне вивчення явища Зеєбека.	
Градуювання термопари.....	147

Частина IV. ОПТИКА	151
Лабораторна робота 17 (407). Дослідження залежності показника заломлення від концентрації розчину за допомогою рефрактометра Аббе	153
17.1. Закони геометричної оптики. Відбивання світла	153
17.2. Визначення показника заломлення за допомогою рефрактометра Аббе	155
Лабораторна робота 18 (412). Вивчення інтерференції світла за методом “кілець Ньютона”	160
18.1. Інтерференція світла. Способи спостереження інтерференції	160
18.2. Дослідження інтерференції на “кільцях Ньютона”	165
Лабораторна робота 19 (413). Визначення параметрів дифракційної гратки	173
19.1. Принцип Гюйгенса–Френеля. Зони Френеля.	
Дифракція світла	173
19.2. Дифракційна гратка	176
19.3. Вивчення дифракційної гратки за допомогою гоніометра	180
Лабораторна робота 20 (415). Дослідження лінійчастих спектрів випромінювання	185
20.1. Спектри випромінювання. Постулати Бора	185
20.2. Дослідження спектрів випромінювання за допомогою монохроматора	188
Лабораторна робота 21 (419). Експериментальне вивчення явища поляризації світла	192
21.1. Поляризація світла. Подвійне променезаломлення. Закон Малюса	192
21.2. Визначення кута повертання площини коливань поляризованого світла. Поляриметри	196
Лабораторна робота 22 (422). Дослідження зовнішнього фотоефекту	202
22.1. Фотоефект. Закони зовнішнього фотоефекту	202

22.2. Визначення “червоної межі” фотоефекту та роботи виходу електрона.....	206
ДОДАТКИ.....	210
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	214
ЗМІСТ	215